

Вікторія Спірова

Вагомий внесок у розвиток кримознавства

(Немомнящий А. А. История и этнография народов Крыма : Библиография и архивы (конец XIX — начало XX века). — Симферополь: ДОЛЯ, 2001. — 816 с.)

У зв'язку з розширенням обсягів кримознавчих досліджень дедалі гостріше поставала необхідність повного охоплення всього бібліографічного репертуару з історії й етнографії народів Криму. Цю суспільну і наукову потребу задовольнив бібліографічний покажчик доцента кафедри історії України і допоміжних історичних дисциплін Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського Андрія Анатолійовича Непомнящого, у якому дано опис книг, журнальних і газетних статей багатьма європейськими мовами, а також неопублікованих матеріалів за 140 років — від приєднання Криму до Росії і до кінця 1920 р. Хронологічні рамки, таким чином, охоплюють закінчений, цільний історичний період — період перебування Криму у складі Російської імперії.

Основним у книзі є алфавітний покажчик авторів і праць. Містяться й інші обов'язкові елементи науково-довідкового апарату: передмова, вступна стаття, допоміжні покажчики — іменний, географічний, етнографічний, предметно-тематичний. Складено також покажчик кримських періодичних видань російською мовою дорядянського часу.

У ґрунтовній вступній статті «Історико-краєзнавча бібліографія Криму і її подвижники» автор висловив вдячність своїм попередникам у царині кримознавчої бібліографії — Г. Геннаді, Арс. Маркевичу, М. Вакуловському, В. Симоновському та іншим. Стаття відслідковує історію бібліографічного освоєння півострова і має самостійне наукове значення як підсумковий синтез кримської бібліографії.

Шанобливо і водночас критично ставиться автор до єдиного універсального покажчика праць з кримознавства Арс. Маркевича, що вийшов друком рівно 100 років тому. Ця універсальна праця, відома під назвою «TAURICA», містить 10 811 назв публікацій енциклопедичного характеру. Видання поділені на 12 рубрик і охоплюють весь спектр знань: географію, історію й етнографію, природничі науки, сільське господарство тощо, у тому числі

Спірова Вікторія Іванівна, директор Наукової бібліотеки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського.

й белетристику. Проте, «TAURICA» Арс. Маркевича не позбавлена серйозних недоліків — є чимало повторів, даються неправильні вихідні дані, багато робіт описано не за автором, а за назвою, має місце плутанина в написанні імен іноземних авторів, відсутні вказівки на місцезнаходження архівних матеріалів, поданих до того ж у невеликій кількості. Покажчик Маркевича не тільки застарів, але і недоступний для читачів: його малочисельні примірники збереглися лише в кількох великих бібліотеках Автономної Республіки Крим. Відсутність сучасного бібліографічного покажчика спричинилася до такого небажаного явища, як повторне «відкриття» давно вирішених проблем.

Порівняно з «TAURICA» новий покажчик А. А. Непомнящого має низку істотних переваг. Якщо за кількістю включених праць (10 616) він зрівнявся з працею Маркевича, то слід врахувати, що в ньому представлені тільки історико-етнографічні видання і рукописи. Автором виявлено 6,5 тис. найменувань, відсутніх у колишніх покажчиках, переглянуто *de visu* усю кримську періодику за 1838—1920 рр., введено у науковий обіг понад 1,5 тис. раніше невідомих кримознавчих публікацій. Усі бібліографічні дані було перепереверено автором покажчика.

Значну наукову вагомість цій книзі надає облік неопублікованих творів з історії, археології й етнографії Криму, що зберігаються як в архівах, так і в рукописних відділах найбільших бібліотек і музеїв. Створенню бібліографії передувала багатомісячна праця в різних академічних наукових установах. З великими труднощами довелося стикнутися авторові бібліографії у зв'язку з тим, що джерела знаходяться у сховищах різних бібліотек країн колишнього СРСР. Автор провів архівні розвідки в 31 бібліотечному сховищі України, Росії і Вірменії (загалом 183 фонди). Завдяки знахідкам у них, покажчик поповнився невідомою науковою спадщиною таких учених, як Айналов, Бегичев, Березін, Веселовський, Григор'єв, Келер, Кучук-Іоаннесов, Репніков, Скальковський, Смирнов і ін. У науковий обіг вводиться величезний шар кримознавчих джерел.

© В. І. Спірова, 2002

Ще однією цінною якістю рецензованого покажчика є включення до нього 1050 робіт європейськими мовами — латинською, французькою, німецькою, англійською, італійською, шведською, голандською, польською, данською, чеською, іспанською, угорською і португальською. Слід визнати, що інформативне багатство зарубіжного кримиознавства й дотепер мало використовується в наукових дослідженнях.

При підготовці бібліографічного покажчика автор використовував широке коло джерел як дореволюційних, так і видання державної реєстрації радянської преси (періодична преса СРСР, «Книжная летопись», «Летопись журнальных статей»).

Як додаткові джерела було залучено каталоги і бібліографічні картотеки найбільших бібліотек Москви, Санкт-Петербурга тощо, персональні картотеки і різні бібліотечні матеріали.

Покажчик одним лише переліком авторів і тематики їхніх публікацій створює величезну картину того, що пов'язано з Кримом. Розмаїтість порушених у книзі питань указує на

унікальність і багатство невеликої ділянки землі під назвою Крим, а також усе його значення у загальному історичному процесі (Кримська війна 1853—1856 рр., відкриття давніх пам'яток Керчі, Херсонеса, Севастополя тощо). Цей покажчик можуть використовувати дослідники різних галузей у своїй науковій праці. Він допоможе зробити внесок у відтворення справжньої історії півострова, глибше і усебічніше вивчити комплекс проблем, пов'язаних з минулим і сьогоденням, стане в нагоді в дослідницькій роботі викладачів вищих і середніх навчальних закладів. Крім того, він вартий уваги не тільки професіоналів, але й усіх, хто цікавиться минулим своєї країни.

Інтерес до праць своїх попередників у кожного нового покоління дослідників свій, відповідний своїй історичній епосі.

Бібліографічний покажчик є засобом забезпечення важливої для розвитку науки наступності дослідження. Він буде корисний для всіх тих, хто цікавиться історією, культурою, етнографією.

Російські наукові та науково-технічні періодичні видання – передплатникам України

24 травня 2002 р. у державній науково-технічній бібліотеці України (ДНТБ України) відбувся міжнародний «круглий стіл» на тему «Російські наукові та науково-технічні періодичні видання — передплатникам України», проведений з ініціативи Державного підприємства по розповсюдженню періодичних видань «Преса» (ДП «Преса»).

У цьому заході взяли участь гості з Російської Федерації — генеральний директор ТОВ «Інформнаука» А. Б. Алфімов та завідувач відділення Всеросійського інституту наукової і технічної інформації (ВІНІТІ) І. Л. Петров.

Предметом зустрічі було обговорення питань організації передплати наукової та науково-технічної періодики у 2002—2003 рр., визначення шляхів подальшої співпраці бібліотек з ДП «Преса» та російськими партнерами.

Питання, що були порушені під час зустрічі, є дуже актуальними для бібліотек усіх рівнів. Про це свідчить присутність та активна участь у «круглому столі» понад 70 представників провідних бібліотек України, зокрема Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки, ДНТБ України, Центральної наукової бібліотеки ім. О. М. Максимовича Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, Державної науково-педагогічної бібліотеки України, Центру військово-наукової інформації Міністерства оборони України, мережі науково-технічних бібліотек підприємств й організацій Києва та області.

Учасники «круглого столу» висловили багато зауважень та пропозицій стосовно умов проведення передплатної кампанії, доставки періодичних видань, цінової політики фірм, які займаються розповсюдженням наукових видань і передплатних зокрема.

Представники бібліотек України, які були присутні на цьому заході, прийняли рішення звернутися з проханням до міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні бібліотеки, на виконання Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку бібліотек України» від 22.03.2000 р. № 490/2000 передбачити під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України на наступні роки збільшення асигнувань на поповнення бібліотечних фондів.

Питання, що були предметом обговорення на цьому заході, охоплювали сфери інтересів як бібліотечних працівників, так і видавців, створювачів інформаційних ресурсів, розповсюджувачів цих ресурсів та безпосередніх споживачів інформації. Представники всіх сторін відзначили, що зустріч була корисною, та висловили побажання проводити такі заходи регулярно з представниками різних агенцій перед початком передплатних кампаній.